IRFAN
AKADEMIYASI
ILM · TA'LIM · TARAQQIYOT

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILM, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA INNOVATSIYALAR
UCHUN YANGI IMKONIYATLAR

NOYABR

TOSHKENT
O'ZBEKISTON

TA'LIM MENEJMENTIDA SUN'IY INTELLEKT: SAMARADORLIK, TAHLIL VA ISTIQBOLLI RIVOJLANISH YO'NALISHLARI

Imamaliyev Ulugbek Turapbayevich
A.Avloniy nomidagi pedagogik
mahorat milliy instituti13.00.07 –
Ta'limda menejment ixtisosligi bo'yicha
mustaqil tadqiqotchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.24076786

Annotatsiya. Mazkur tezisda ta'lim menejmenti tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning zamonaviy imkoniyatlari, boshqaruv samaradorligini oshirishdagi o'rni va istiqbolli rivojlanish yo'nalishlari tahlil qilingan. Shuningdek, sun'iy intellekt yordamida boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish, ta'lim muassasasi faoliyatiga oid ma'lumotlarni tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim menejmenti, sun'iy intellekt, raqamli transformatsiya, innovatsion boshqaruv, avtomatlashtirish, ma'lumotlar tahlili, boshqaruv samaradorligi, ta'lim sifati.

Kirish Bugungi kunda raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi ta'lim tizimini boshqarishda yangi yondashuvlarni qo'llash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta'lim muassasalarini boshqarish, pedagogik faoliyatni muvofiqlashtirish va ta'lim sifatini nazorat qilish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. An'anaviy boshqaruv tizimida ko'plab jarayonlar inson mehnati, qo'lda tayyorlanadigan hisobotlar va umumiy kuzatuvlarga asoslanadi. Sun'iy intellekt esa katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, mavjud holatni tahlil qilish, muammolarni aniqlash va kelgusidagi rivojlanish tendensiyalarini prognozlash imkonini beradi. O'zbekiston ta'lim tizimida ham raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va boshqaruv jarayonlarini modernizatsiya qilish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, sun'iy intellektni ta'lim menejmentiga integratsiyalash ta'lim muassasalari faoliyatini yangi

bosqichga olib chiqish uchun muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari Tadqiqotning maqsadi — ta'lim menejmentida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarini aniqlash hamda boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi innovatsion mexanizmlarni asoslash.

Tadqiqot vazifalari:

1. Ta'lim menejmentida sun'iy intellektning o'rni va imkoniyatlarini o'rganish.
2. Sun'iy intellekt yordamida boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish yo'llarini aniqlash.
3. Ta'lim muassasalarida intellektual texnologiyalardan foydalanish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqish.

Tadqiqot metodologiyasi Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni o'rganish, tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Ta'lim menejmentida sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash yo'nalishlari o'rganilib, ularning boshqaruv faoliyatiga ta'siri nazariy jihatdan tahlil qilindi. Ta'lim menejmenti ta'lim muassasasining maqsad va vazifalarini amalga oshirish, mavjud resurslardan samarali foydalanish, pedagogik jarayonlarni muvofiqlashtirish va rivojlanish strategiyasini belgilashga qaratilgan boshqaruv faoliyatidir. Ushbu jarayonda sun'iy intellektdan foydalanish boshqaruvning tezkorligi, aniqligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida ta'lim muassasasi rahbari kundalik boshqaruv vazifalarini yengillashtirishi, pedagogik faoliyatga oid ma'lumotlarni tahlil qilishi, o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini kuzatishi va mavjud muammolar bo'yicha asoslangan tavsiyalar olishi mumkin. Ta'lim menejmentida sun'iy intellektdan foydalanishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

Boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish. Hisobotlar tayyorlash, hujjatlarni saralash, ma'lumotlarni umumlashtirish va ish rejalarini shakllantirishda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish rahbarning vaqtini tejashga yordam beradi.

Strategik rejalashtirish**.** Sun'iy intellekt mavjud statistik ma'lumotlarni tahlil qilish orqali ta'lim muassasasining rivojlanish tendensiyalarini aniqlash va kelgusidagi ehtiyojlarni prognozlash imkonini beradi.

Pedagogik faoliyatni tahlil qilish**.** O'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, davomat

ko‘rsatkichlari va fanlar kesimidagi natijalarni o‘rganish orqali ta’lim jarayonini takomillashtirishga doir tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Boshqaruv qarorlarini qo‘llab-quvvatlash. Turli ma’lumotlarni taqqoslash, muqobil yechimlarni ishlab chiqish va ehtimoliy natijalarni baholash orqali rahbarning qaror qabul qilish faoliyati takomillashtiriladi.

1-jadval.

Ta’lim muassasalarini boshqarishda sun’iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari

Boshqaruv yo‘nalishi	**Sun’iy intellekt imkoniyati**	**Kutilayotgan natija**
Hujjatlar bilan ishlash	Hisobot va hujjatlarni tayyorlashga ko‘maklashish	Vaqt tejalishi
O‘quv jarayoni	O‘zlashtirish va davomatni tahlil qilish	Muammolarni erta aniqlash
Pedagogik faoliyat	Metodik materiallar va tavsiyalar ishlab chiqish	Pedagogik faoliyatni takomillashtirish
Strategik rejalashtirish	Ma’lumotlar asosida prognozlash	Asoslangan rejalashtirish
Nazorat va monitoring	Ko‘rsatkichlarni taqqoslash va umumlashtirish	Boshqaruv nazoratining samaradorligi

Jadval ma’lumotlaridan ko‘rinadiki, sun’iy intellekt ta’lim muassasasining turli boshqaruv yo‘nalishlarida qo‘llanilishi mumkin. Ayniqsa, hujjatlar bilan ishlash, o‘quv jarayonini monitoring qilish va strategik rejalashtirishda uning imkoniyatlari katta. Biroq sun’iy intellekt tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalar yakuniy qaror sifatida emas, balki rahbar faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi vosita sifatida qaralishi lozim.

Ta’lim menejmentida sun’iy intellektdan samarali foydalanish uchun quyidagi mexanizmni joriy etish maqsadga muvofiq:

1. Ma’lumotlarni yig‘ish.
2. Sun’iy intellekt yordamida tahlil qilish.

3. Muammolar va rivojlanish imkoniyatlarini aniqlash.
4. Muqobil boshqaruv yechimlarini ishlab chiqish.
5. Rahbar tomonidan qaror qabul qilish.
6. Natijalarni monitoring qilish va baholash.

Shu bilan birga, sun'iy intellektni ta'lim boshqaruviga joriy etishda pedagog va rahbarlarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirish, axborot xavfsizligini ta'minlash, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va texnologik vositalardan mas'uliyat bilan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa. Sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim menejmentini rivojlantirish, boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish va ta'lim muassasalari faoliyatining samaradorligini oshirishda muhim imkoniyatlarga ega. Uning yordamida katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash, kelgusidagi jarayonlarni prognozlash va boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslash mumkin. Ta'lim menejmentida sun'iy intellektdan samarali foydalanish uchun rahbar va pedagoglarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirish, zamonaviy texnologik infratuzilmani shakllantirish, axborot xavfsizligini ta'minlash hamda inson nazoratini saqlab qolish zarur. Kelajakda sun'iy intellektning ta'lim boshqaruviga integratsiyalashuvi ta'lim muassasalarining innovatsion rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida.
3. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023.
4. OECD. Digital Education Outlook 2023: Towards an Effective Digital Education Ecosystem. Paris: OECD Publishing, 2023.

5. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.